

UTSTÄLLNINGEN SOL ELLER URAN

Nästa år går Sverige mot ett mycket viktigt beslut. Vi medborgare förväntas att genom en folkomröstning ta ställning till vilken typ av teknologi vi vill bygga vår framtida energiförsörjning på. Vill vi ha kärnkraften med dess teknologiska storskalighet eller vill vi ha solenergin med dess småskaliga, decentraliserade struktur? Hur kommer vår levnadsstandard, vår välfärd och vår trygghet att påverkas av valet? Har vi över huvud taget något val eller är de krafter som håller på att binda oss vid kärnkraften så starka att de är omöjliga att påverka.

Det ligger i problemets natur att det är svårt att bilda sig en informerad uppfattning i dessa frågor. Begreppet energi hör till det mest svårgripbara i hela fysiken. Och den s.k. "energidebatt" som förs på alltför många håll i våra massmedia gör det inte precis enklare för lekmannen att få någon struktur på energibegreppet.

Man talar hela tiden om "energikris" precis som om vi kunde lida brist på något som aldrig kan förstöras eller ta slut. Men man vägrar att diskutera den energikvalitetskris som har uppkommit genom ett alltför ensidigt produktionstänkande i energiförsörjningsprocessen.

Behovet av kvalitetsmässig information är enormt. Om vi kollektivt ska kunna ta ställning till vårt lands energiframtid i en folkomröstning är det nödvändigt att vi hjälps åt att utbilda oss för att höja kvaliteten på våra kunskaper om energibegreppet. Först då kan energiproblematiken betraktas från användarsidan och de enorma besparingar göras som blir följden av att välja en teknologi som anpassar energikvaliteten mellan producenten och konsumenten.

Ett försök att höja kvaliteten på energidebatten är forskningsrapporten SOL eller URAN från sekretariatet för framtidsstudier. Där målar man upp två olika energiframtider SOL-SVERIGE och URAN-SVERIGE baserade på solenergi resp. kärnkraft. Man försöker också att redovisa vilka krafter som styr utvecklingen och hur de påverkar våra valmöjligheter.

När SOL eller URAN-rapporten diskuterades på konstfackskolan i våras kändes ett starkt behov att försöka konkretisera och levandegöra dess viktiga innehåll. Därför uppstod tanken att göra en utställning med denna målsättning. Sekretariatet för framtidsstudier ställde sig positivt till idén och kunde tänka sig att stödja verksamheten ekonomiskt.

Projektet har nu tagit form och utvecklats till ett samarbete mellan elever och lärare på konstfackskolan, Tekniska högskolan, Konstakademien, Journalisthögskolan, Danshögskolan och Musikhögskolan samt sekretariatet för framtidsstudier. Förutom konstfackskolan, sekretariatet för framtidsstudier och Svenska Institutet har även Kulturhuset ställt upp med löfte om både pengar och lokaler.

SOL eller URAN-utställningen kommer att öppna på Kulturhuset den 1 februari 1980 och pågå där t.o.m. den 16 mars 1980 (verkstadsdelen kommer att öppna den 15 februari och pågå t.o.m. den 7 april).

Det är vår målsättning med utställningen att redovisa fakta kring de energiförsörjningsprinciper som valet gäller. Men vi vill även försöka att levandegöra den samhällsstruktur som de olika alternativen för med sig. Hur kommer SOLSVERIGE/URAN-SVERIGE att se ut? Hur kommer det att kännas att bo och leva där?

Under utställningens gång kommer vi att anordna diskussioner, föredrag, debatter och seminarier med energikunnigt folk av alla slag för att så mångsidigt som möjligt försöka belysa, förklara och fördjupa de begrepp och idéer som utställningen tar upp.

Kulturhuset har lovat att vi får använda Kilen i 2 veckor och sekretariatet för framtidsstudier har kommit med ett förslag till seminarieriserie som skulle kunna utgöra grundstommen i denna verksamhet (med förbehåll för ändringar):

1. Oljeförsörjningssituationen i ett längre perspektiv

medverkande bl.a. Robert Marbro (Centre for Middle East
Studies, London)
Paul Frankl (ENY, London)

2. Energibehovet i stort (hur långt kan man komma med sparande)

medverkande bl.a. M Norgaard (Danmark, lågenergistudier)
Gerald Leach (International Institute of
Economic Development)
Fiorentine Krause (Jordens Vänner, Tyskland)

3. Kan kärnkraft ersätta oljan?

medverkande bl.a. Walt Patterson (Jordens Vänner, England)
Måns Lönnroth (Sekretariatet för framtids-
studier)

4. Solenergi i olika former

medverkande bl.a. Thomas Johansson (Sekretariatet för fram-
tidsstudier)
Peter Steen (Sekretariatet för framtidsstudier)
Lars Rey (NE)
(eventuellt) Laura Nader (USA)

Punkt 5. och 6. är ännu inte planerade.

Dessa intensivveckor kan sedan följas upp med punktdiskussioner ca 3 gånger i veckan under ungefär 1 månad.

Punktinsatserna bör ha svenska medverkande från exempelvis

Föreningen för framtidsstudier
Centrum för tvärvetenskap i Göteborg
IFIAS, IVA m.fl.

De kan på ett mer konkret sätt belysa problemen och ta upp olika svar på frågan "Vad kan vi göra i stället?"

I dessa diskussioner kommer vi att ~~ta~~^a upp ett ämne per kväll, t.ex.:

1. Solceller (Peter Weissglas m.fl.)
2. Solfångare (AGA:s alternativa system m.fl.)
3. Praktiskt om flis samt rökavgaser (Erik Arrhenius m.fl.)
4. Alternativa bilbränslen, etanol, metanol, el (Olle Lindström m.fl.)
5. Kakelugnar, kaminer, bostadsnormerna (A Borelius m.fl.)
6. Energiskog, värme, kläder, mat (prof. Hedén m.fl.)
7. Vindkraft, havsbaserade vindkraftverk (Rune Hardell m.fl.)
8. Hav och vågor (Bo Hall m.fl. /Göteborg och Norge/)
9. Kol, torv, fjärrvärme
10. Ekologiskt byggande (Bengt Warne m.fl.)

I seminarieveckorna kommer också en del musik, teater och sånginslag att finnas med för att "dramatisera" diskussionerna.

Utställningen kommer att vända sig till

individer och grupper
barn och vuxna
skolor och arbetsplatser
politiker och makthavare
tätorter och glesbygder
bibliotek och studiecirklar
fritidshem och arbetsmarknadsmyndigheter
civilförsvaret och hemvärnsorganisationer

Vi kommer att producera en utställningskatalog som kan fungera som underlag för studieverksamhet på energiområdet både för nybörjare och för mer avancerade "energistudenter".

Det är meningen att stora delar av utställningen ska kunna turnera runt i landet som en rullande INFORMATIONS-KONST-FÖRESTÄLLNING.

Vi kommer speciellt att vända oss till skolor och ungdomsgårdar för att därigenom nå ungdomen och bidra till att lägga grunden för en god framtidsutveckling av kunskaperna på energiområdet.

Varje teknologi kan betraktas ur två olika perspektiv:

det kreativa = hur kan jag skapa den?

det konsumtiva = hur kan jag köpa den?

Samspelet mellan dessa båda aspekter är grundläggande för teknikens roll i samhället.

Utställningen kommer att så långt det är möjligt försöka belysa de båda tilltänkta energiframtiderna SOLSVERIGE och URANSVERIGE ur båda dessa perspektiv.

Detta leder till fyra principiellt olika typer av framtidsvisioner:

	SOL	URAN
SKAPA	information (solverkstad)	information
KÖPA	industrin	industrin

Dessutom finns det två viktiga frågor att ställa sig när man funderar över konsekvenserna av en viss typ av teknik

1. Vem skall äga den?
2. Hur stor skall den vara?

Ägandet av tekniken har diskuterats sedan urminnes tider medan frågan om teknikens storlek hittills har ägnats mycket liten uppmärksamhet. Den storskaliga tekniken har i stort sett betraktats som självklar. Under de senaste åren har det emellertid utvecklats en småskalig energiteknik som möjliggör en fullt modern levnadsstandard. Därmed har frågan om energiteknologins storlek på allvar kommit upp i samhällsdebatten. För första gången i historien har vi möjlighet att välja om vi vill fortsätta att centralisera vårt energiförsörjningssystem. Vi kommer i utställningen att försöka belysa de grundläggande skillnaderna mellan det storskaliga och det småskaliga energisamhället.

En viktig slutsats av SOL eller URAN-rapporten är att för att kunna skapa en reell valfrihet av vårt framtida energiförsörjningssystem måste vi så fort som möjligt satsa massivt på olika former av solenergiteknik. Om vi ej gör detta nu så kommer vi enligt rapporten att obönhörligen tvingas in i URANSVERIGE inom en mycket nära framtid.

Ett stort hinder för en massiv solenergiansatsning är emellertid bristen på information om de kunskaper som faktiskt finns på detta område. En småskalig solenergiframtid måste bygga på att många människor har kunskaper om hur energisystemet fungerar. Att vi är många som kan konstruera, driva och reparera dem. Utställningen kommer därför att innehålla en "alternativ energiverkstad" (kallad SOLVERKSTAN).

Solverkstan är tänkt att förmedla konkreta kunskaper om hur man själv kan bygga solfångare och andra typer av småskalig solenergiteknik. Vi kommer där att under utställningens gång bygga några olika typer av solenergimaskiner med hjälp av enkla och billiga material ofta av återanvändningskaraktär. Vi kommer också att försöka visa vilka framtida utvecklingsmöjligheter det finns på detta område.

Solverkstan kommer även att innehålla en barnavdelning, där vi kommer att "leka med materialen" för att demonstrera grundprinciperna för solenergin på ett lämpligt sätt för barn.